
EDITORIAL

LUBOMÍR MACHALA

Když jsme koncipovali první ročník Cenové bilance s vročením 2013, uskutečněný v dubnu 2014, bylo naším záměrem vytvořit jakýsi pandán k První bilanci reflektující na půdě Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., beletristickou žeň aktuálně končícího roku. Hodlali jsme ono první bilancování kriticky prověřovat, doplňovat a také přihlížet k tomu, s jakým ohlasem se díla z daného období setkala či nesetkala v nejrůznějších literárních cenách či anketách. A doufali jsme, že když budeme v našem bilančním počínání vytrvalí, může vzniknout svébytný zdroj poznávání soudobého literárního dění i jeho výsledků, disponovaný ovšem i jistým odstupem a nadhledem.

Postupem času se ukázalo, že neuragickým bodem při realizaci našich záměrů je publikační fixace příspěvků, které zazněly na každoročních Cenových bilancích, respektive nám byly dodány v souvislosti s nimi. Vleklé a narůstající problémy spojené s přípravou monografických ročenek nás nakonec přivedly k rozhodnutí vydávat dotyčné bilanční texty, v podobě Supplement časopisu *Bohemica Olomucensia*. Prvním krokem na této cestě je předkládané číslo, které se vrací k Cenové bilanci 2017, proběhnuvší 27. 6. 2018, a k Cenové bilanci 2018, uskutečněné 25. 6. 2019. Jak se lze přesvědčit konfrontací plakátů k oběma akcím a obsahu těchto Supplement, opět netiskneme všechny příspěvky, které v uvedených dnech zazněly (Foret, Machala – o Horákové, Taranenková), ale na druhé straně přinášíme i texty dodané ex post (Malý, Novotný), respektive referáty podstatně doplněné (Machala – o Faulerové).

Rámec ostatním příspěvkům tvoří dva, které se týkají témat a problémů fundamentálních, myšleno v souvislostech našeho předmětu. Jakub Chrobák přináší pronikavý a přesný vhled do podob a praktik současné literární kritiky, přičemž platnost svých názorů umocňuje komparací s fungováním literární kritiky v dobách, kdy se ona disciplína v české literatuře etablovala a ujasňovala si své cíle i nástroje. Petr Hrtánek, autor stati

uzavírající toto zvláštní číslo našeho časopisu, s nadhledem, intelektuální břítkostí a jazykovým citem reflektuje aktuální pozici a perspektivy nejvýznamnějšího tuzemského literárně cenového fenoménu, a sice komplexu zvaného Magnesia Litera, který se stal oblíbeným cílem části literární kritiky, respektive některých literárněkritických samozvanců.

Tomu, jak se v „magnesiovém“ zrcadle odrážejí kvality či nekvality dětské literatury, se věnuje Stanislava Schupplerová, která si v další své stati všímá, jak dětská literatura přibližuje začínajícím čtenářům naši historii. Hodnotící přehled knižních titulů pro děti a mládež, které se dočkaly v letech 2017 a 2018 nějakého ocenění, podává odborník nadmíru povolaný básník, překladatel a literární vědec Radek Malý.

Další tematický blok představují sondy do slovenské literatury, které se pozvolna stávají nedílnou součástí cenového bilancování, byť bychom jistě přivítali, kdyby byly ještě četnější. Tibor Žilka, představitel garnitury nejzkušenějších literárních badatelů na Slovensku, přibližuje jednu z nejvýraznějších tematicko-genologických linií v současném slovenském literárním dění čili řadu románů inspirovaných biografií známých historických osobností. Detailněji pak charakterizuje román *Generál M. R. Štefánik* napsaný filmařkou Marianou Čengel Solčanskou. Jiný významný reprezentant slovenské literatury, básník, literární vědec a časopisecký redaktor Igor Hochel soustředil svou pozornost na román *Krásna strojvodkyňa, krutá vojvodkyňa*, tedy dílo, jímž Pavel Vilikovský, takto literární osobnost přesahující svým významem středoevropský region, provokativně podrývá standardy prozaické tvorby i její analyticko-interpretací reflexe. Literárněvědná elévka Andrea Fedorková zase poukazuje na kvality a slabiny románu *Matky a kamionistky*, jehož autorkou je Ivana Dobrákovová, oceňovaná představitelka mladší generace slovenských spisovatelů.

Erik Gilk se ve svých příspěvcích soustředí na rozsáhlejší autorské projekty. Vedle románového diptychu Dity Táborské *Malinka a Běsa* to je volná trilogie historických románů vydaných Markem Tomanem v poměrně krátkém čase: *Chvála oportunismu*, *Neptunova jeskyně* a *Oko žraloka*. Gilk tato díla zařazuje do kontextu současné české literatury, vyzvedává pozitiva a přínosy, současně však registruje jejich problematické stránky.

S literárními cenami je spojeno obecné očekávání, že by měly upozorňovat na umělecky kvalitní a přínosná díla, přičemž se přirozeně ne pokaždé setká názor jednotlivých čtenářů s verdiktem poroty. Někdy je ovšem rozhodnutí porotců natolik bizarní a podivuhodné, že přiměje k vícečetné polemické reakci. Na Cenové bilanci 2017 se Michal Jareš a Jakub Vaníček takto potkali nad románem Michaela Doubka *Nepřizpůsobivost*, oceněném v dotyčném roce Cenou Unie českých spisovatelů jako próza roku.

V úvodu Editorialu jsme zmínili, že jedním z našich cílů je doplňovat závěry z Prvních bilancí ÚČL a prověřovat, zda stranou pozornosti porotců nejrozumnějších cen či odborné (ale i laické) veřejnosti nezůstala nějaká díla nebo autoři nezaslouženě. Respektive, zda by neměla být jejich dosavadní reflexe zpřesněna anebo modifikována. Tyto tzv. hodnotové revize se objevují v programu Cenových bilancí pravidelně a poměrně často, což v tomto čísle *BO* dokládají stati Ivo Haráka, který upozorňuje na tvorbu takřka neznámých autorů Petra Musílka a Jana Jelínka. Vladimír Novotný svou pozornost věnuje také opomíjené autorce Kláře Gočárové a jejímu vzpomínkovému triptychu *Voslí můstky*. Jakub Chrobák s naléhavostí sobě vlastní zase vyzvedává originalitu a podnětnost díla Jaroslava Erika Friče, přičemž se znovu dotýká neuralgických bodů literární tvorby a její reflexe, jakými jsou angažovanost, reprezentativnost, objektivita či subjektivita. Pisatel Editorialu se pak snaží doložit, proč se měl prozaický debut Lucie Faulerové dočkat alespoň některé z literárních cen a proč druhá próza této mladé autorky zůstala ve stínu její prvotiny.

Jedním z nezpochybnitelných trendů uplynulých dvou dekád nového století je tvůrčí ofenziva spisovatelek, a to jak kvantitativní, tak kvalitativní. Potvrzují to i naše Cenové bilance, z těch dvou prozatím posledních jsme v tomto úvodním textu dosud zmínili studie o Dítě Táborské, Kláře Gočarové a Lucii Faulerové, které je však nutno doplnit připomínkou textů Marka Lolloka inspirovaných díly Kateřiny Tučkové, Anny Cimy a Radky Denemarkové.

A teď už je na vás, vážení čtenáři, abyste posoudili, zda konfrontace záměrů a cílů pořadatelů i účastníků Cenových bilancí s dosaženými výsledky, prezentovanými na následujících stránkách, vyzní pro nás pozitivně, anebo opačně.